

Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta

Internetowy kwartalnik dla hodowców

Nr 40 (październik – grudzień 2023)

© Małgorzata Zduńczyk, Zdzisław Jakubanis, Manfred Uglorz

Redakcja: Manfred Uglorz

Korekta: Zdzisław Jakubanis

Skład i opracowanie tekstów: Manfred Uglorz

Redakcja nie odpowiada za nadesłane teksty i zastrzega sobie dokonanie w nich koniecznych zmian.

Przedruk, odtwarzanie lub przetwarzanie całości lub fragmentów internetowego czasopisma (Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta [Internetowy kwartalnik dla hodowców]) w mediach każdego rodzaju wymaga zezwolenia Redakcji.

**Wszystkie zdjęcia i rysunki wyłącznie dla celów poglądowych.
All photos and drawings for illustrative purposes only.
Alle Fotos und Zeichnungen dienen nur zur Veranschaulichung**

Na stronie tytułowej: Karzełek gronostaj (Hermelin) – Fot. Zdzisław Jakubanis

Kontakt:

niwela@gazeta.pl

Spis treści

Gołębie

Manfred Uglorz, *Perukarz*, 4

Drób

Manfred Uglorz, *Fogtlandzka*, 8

Manfred Uglorz, *Augsburska*, 10

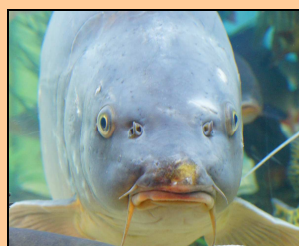

Rodzime rasy...

Zdzisław Jakubanis, *Karpie*, 12

Domowe zwierzęta ozdobne

Manfred Uglorz, *Bengalik*, 16

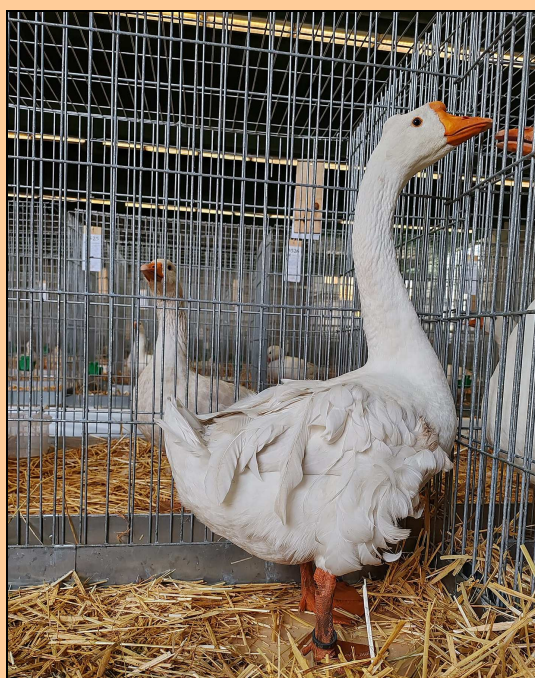

Propozycja wzorców, 15

Koloński lotny, bojowiec madagaskarski, gęś czeska królewska, burgundzki czerwony (typ F); burgundzki (typ Ch)

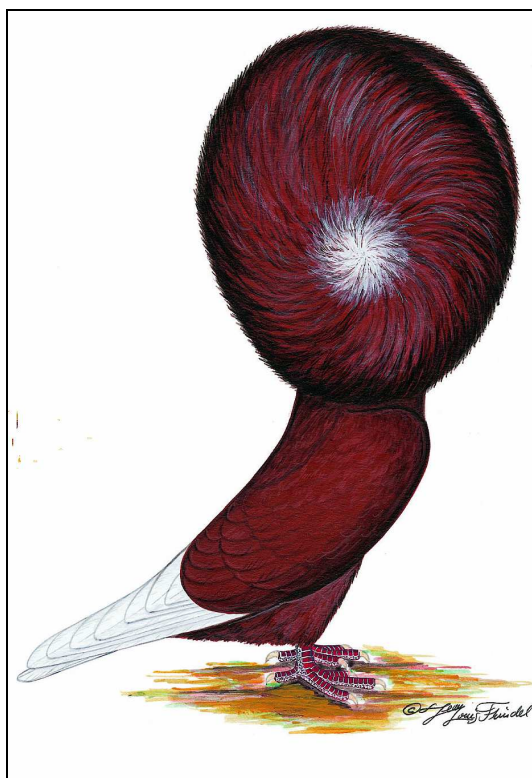
Kącik filatelistyczny, 28

Przygotował Zdzisław Jakubanis

Perukarz (EE 605)

N: Perückentaube, F: Capucie, A: Jacobin

Pochodzenie i historia

Gustaw Prütz w 1886 roku pisał, że perukarze w Niemczech są rzadkością. Rzekomo jeszcze w 1929 roku mało kto cokolwiek wiedział o perukarzach, a jeszcze mniej hodowców coś czytało na ich temat.

Perukarze prawdopodobnie pochodzą z Azji i spokrewnione są z kapucynami. Pogląd ten przyjmuje obecnie coraz więcej badaczy. Według Trübenbacha, oprócz gołębia kapucyńskiego, do powstania współczesnych perukarzy przyczyniły się monochromatyczne (jednokolorowe) i stare białogłowe gołębie indyjskie.

Do Holandii i Belgii dostały się w połowie XVI wieku. Przywiezione zostały przez marynarzy i z kraju wiatraków rozprzestrzeniły się po całej Europie. W różnych krajach rozwijały się nieco inne typy perukarzy. Według J. Trübenbacha, dotarły one do Europy około 1550 roku, natomiast według J. Schütte'go około 1590 roku, zaś według K. Gossnera w 1555 roku. Konrad Gossner pisał, że mają na głowie szerokie, piękne i niepowtarzalne pióropusze i są uważane za najszlachetniejszą rasę gołębi. W 1600 roku o perukarzach pisał Aldrovandi. Anglik Willughby w 1735 roku w swojej książce „Ornithology” także opisuje perukarze, a 1735 roku w „Columbarium” o perukarzach pisze dość obszernie Moore. W Niemczech godny uwagi jest opis Fischera z roku 1743 w książce pt. „Vorstellung der Vögel Deutschlands”. Wynika z powyż-

szego, że w Europie było jednak zainteresowanie perukarzami.

Zanim obecne perukarze zostały nazwane perukarzami, różnie były nazywane. Nazywano je zakonnikami, mnichami, a nawet dziewczynami. Anglicy nazwali je jakobinami. Nazwę tę perukarze otrzymały już w XVI wieku, a to ze względu na podobieństwo do habitów braci zakonnych św. Dominika. Ale według Frischa (1743) i Bechsteina (1807), Neumeistera (1869) i Buhle (1841) nazywane były w Niemczech gołębiami perukowymi (perukarzami). Różnie też była określana struktura upierzenia perukarzy: welon, kołnierz, szalik, czepek, warkocz, czapka, kaptur.

Według Ch. A. Buhle (1841) perukarze przypominają gołębie polne, ale są dłuższe i bardziej rozciągnięte. Mają krótki dziób i szeroko rozstawione nogi, a także długie skrzydła. Kaptur zakrywa połowę potylicy, a pióra po bokach szyi są odwrócone do góry i zawijają się z powrotem ku klatce piersiowej, tworząc szalik.

Według różnych autorów najpiękniejsze były perukarze jednolicie czarne. Ale hodowano także monochromatyczne białe, niebieskie, czerwone i żółte. Ale hodowano także mnichy i tygrysy czarne, żółte, niebieskie oraz trójbarwne.

Bardziej konkretne opisy w dawnej literaturze niemieckiej spotykamy u G. Prütza ze Szczecina w bogato ilustrowanej książce pt. „Mustertauben-Buch” (1886). Opis ten jednak odbiega od wymogów obecnie obowiązującego wzorca, dlatego należy go traktować jako świad-

dectwo w drodze do obecnie hodowanych perukarzy, czego wyrazem jest następująca ilustracja:

Podobnie jest u E. Schachtzabela (*Illustriertes Prachtwerk – Tauben-Rasen*, 1911)

Obszerny niemiecki opis perukarza znajdziemy w książce pt. „*Huhn- Struktur- und Warzentauben*”, autorstwa Horsta Marks’a z roku 1980 roku.

Od kiedy perukarze były znane i hodowane w Polsce?

W dawnej literaturze można było spotkać wzmiankę o perukarzach u Józefa Spittala (*O chowie ptactwa domowego*, cz. III, Lwów 1864). „Gołąb jakobiński (*columba domestica cucullata*...) ma dziób krótki, główkę wypukłą, na szyi długie strzępiaste pióra, nogi zwykle piórami zarosłe, koloru różowego, jest ociężały i ma lot ciężki, rzadko kiedy sam młode wysiaduje, z której to przyczyny jaja innym gołębiom do wysiadają dają”.

Znacznie więcej informacji polski czytelnik mógł znaleźć w książce Adolfa hr. Sumińskiego (*Hodowla gołębia*

rasowego, Kraków 1898). Sumiński pisze, że jest to gołąb, „którego u nas nazywają także kapucynem i to jest nazwa najwłaściwsza, nazwa zaś amerykańska, perukarz, są bardzo niewłaściwe, tak jak i niemiecka nazwa Perücentaube. Wszakże peruki on nie ma, jest to kaptur naokoło głowy i szyi, okalający jakby szalikiem te dwie części ciała. Dobrze go jednak odróżniać należy od kapucynka, należącego do rasy werbli (chodzi o lwowskie gąski wywrotne – przyp. autora). Pochodzi on z Azji i już w 16. stuleciu przybył do Europy, sprowadzony przez żeglarzy. Kapucyn robi wrażenie większego gołębia, jak rzeczywiście on nim jest”. Dalej hr. Sumiński opisuje kapucyna. Pisze, że pióra w kapturze „muszą być długie i równe. Pióra te mają w równej linii tworzyć jakby dalszy ciąg szalika, nie wywyższając się nad głowę w czubek lub w podobne nierówności. Grzywa również o długich, ale równych piórach. Skrzydła długie i także ogon, lotki, których ma być 10, sięgają prawie do czubka ogona, nogi krótkie, gołe, czerwone, choć zdarzają się także opierzone, przez niektórych niesłusznie za wadę uważane. Dziób barwy cielistej, u ciemnych gołębi ciemniejszy. Barwa upierzenia może być dwojaka. Są gołębie w jednej barwie, a więc całe białe, czarne, niebieskie, czerwone, żółte z wiązaniami odpowiednimi, albo tygrysowate i nakrapiane. Najwięcej jednak lubiane są kapucyny mnichowate. Mnichowate nazywają się dlatego, że barwą i rysunkiem ubarwienia pierza przypominają polucha mnicha, który ma białą głowę, także ogon i lotki, reszta zaś w barwie. Najpiękniejsze jako okazy i najłatwiejsze do hodowli (na punkty) są całkiem białe, a potem mnichowate, ciemne... Nakrapiane, a więc białe z niewielu plamkami, nazywamy arlekinami. Są to jednak okazy mierne”.

Następnie zajmuje się hr. Sumiński opisem mnichowatych. Zwraca uwagę także na trudności w hodowli.

Wiele danych u hr. Sumińskiego spotkać można u Eugeniusza Adolfa Terleckiego, w książce pt. „*Chów gołębi*” z 1907 roku. Jednak w czasach Terleckiego perukarze bardziej przypominały współczesne.

Zauważyć należy, że opisy rysunku i ubarwienia powyżej wspomnianych i cytowany polskich autorów, różnią się od obecnie obowiązującego wzorca perukarza, co jest oczywiste, ponieważ hodowcy gołębi zawsze dążą do uszlachetnienia hodowanych przez siebie ras, ale co nie zawsze się udaje i jest godne uwagi.

Warte wspomnienia są późniejsi polscy autorzy literatury gołębiarskiej, jak np. J. Viktorini, M. Trybulski, przede wszystkim Stanisław Sejmicki, który jest autorem obszernej monografii pt. „*Gołębie strukturalne. Historia i hodowla*”. W książce S. Sejmickiego znajdujemy nie tylko opis budowy perukarza, ale także wiele wskazówek dotyczących hodowli, organizacji zrzeszających hodowców perukarzy oraz pięknych kolorowych zdjęć.

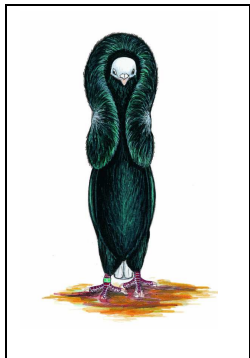
Charakterystyka ogólna

Perukarz jest gołębiem o korpusie średniej wielkości, o dużej i wyprostowanej postawie, z lekko odchyloną do

tytu, słabo widoczną głową. Jego szczególną cechą są wyjątkowo długie pióra w strukturze upierzenia szyi.

Opis budowy współczesnego perukarza

Perukarz ma małą głowę, o wypełnionym czole; oczy koloru perłowego; brwi od koloru cielistego do czerwonego (u młodych gołębi jest dopuszczalne nieco ciemniejsze oko); dziób średniej wielkości, górna część dzioba powinna być koloru cielistego, kolor dolnej części przy ocenie nie odgrywa żadnej roli. Zbyt krótki dziób jest nie tylko wadą, ale gołąb o takim dziobie nie gwarantuje należytej opieki nad młodymi ptakami.

Głowa spoczywa na długiej szyi i musi harmonizować z długością korpusu i struktury upierzenia. Wysoko uniesiona pierś jest wąska, chociaż ze względu na strukturę upierzenia wydaje się szeroka. Zbyt szeroka pierś

powoduje zbyt duże oddalenie się od siebie krawędzi kolii. Plecy są długie i dość wąskie, a skrzydła także długie, sięgające prawie końca ogona, jednak lotki powinny być dość szerokie. Również ogon jest wąski, zwarty, ale nie-zbyt długi.

Nogi perukarza są krótsze niż średniej długości, a kolor pazurków jest bez znaczenia. Chociaż gołąb stoi w pozycji wyprostowanej (paradnej), nadal ma niską sylwetkę. Wymaga się, aby oko i śródstopie znajdowały się na jednej prostopadłej linii; linia kołnierza i grzbietu powinna tworzyć tagodny łuk.

Duże wady w budowie

Do wad w budowie zalicza się: pochyloną sylwetkę; za gruby, niekształtny korpus, długie nogi, linię prostopadłą, wyprowadzoną ze środka oka nie spotykającą się z linią skoku.

Struktura upierzenia

Perukarz należy do VI grupy, a więc do gołębi strukturalnych. Struktura składa się z rozety, grzywy, kapelusza i kolii.

Rozety występują z obu stron w dolnej części szyi o kształcie kolistym. Ich pióra rozchodzą się promieniście we wszystkie strony, tworząc grzywę, kapelusz i kolie.

Grzywa w tylnej części szyi sięga górnej części grzbietu, dalej przechodzi w kapelusz i kolie.

Kapelusz powinien być gęsty i zwarty, nie może być szpiczasty w środku ani kanciasty po bokach, lecz dobrze zaokrąglony; pióra powinny być tak długie, że opadając z góry na głowę, powinny sięgać możliwie blisko czoła, nie dotykając jednak głowy.

Kolia u podstawy zamyka się i tworzy literę „V”; składa się z długich i gęstych piór, przykrywa policzki i boki szyi, u góry sięga dzioba i oczu, u dołu sięga piersi, tak daleko, jak

to możliwe, ale w żadnym wypadku jej pióra nie mogą być obwisłe, powinny być ani za miękkie, ani za twarde; patrząc z przodu musi być widoczna głowa i oczy.

Duże wady w upierzeniu

Do wad w upierzeniu zalicza się: szablodziobne lotki; krótkie, twarde pióra lub zbyt miękkie, a także włosowate pióra, podzielona rozeta, za krótki kapelusz, bardzo luźna grzywa, kolia z przodu otwarta, lub zamknięta, wyniku czego niewidoczna jest głowa, opadające miękkie pióra brzucha, mniej niż 6 i więcej niż 10 białych lotek.

Rysunek i rodzaje kolorów

Oprócz białych perukarzy, wszystkie odmiany mają mnisi rysunek. Biała jest głowa, od 6 do 10 lotek I rzędu oraz ogon z pokrywą i klinem. Linia podziału kolorów na głowie biegnie spod dzioba pod oczami w kierunku tyłu głowy.

Perukarze występują w kolorze czarny, czerwony, żółty, niebieski z czarnymi pasami, niebieski bez pasów, niebieskopłowy, czerwopłowy, żółtopłowy, oraz tygrysie w kolorze czarnym, czerwonym, żółtym oraz jednobarwne jedynie w kolorze białym.

Kolory powinny być równomiernie rozłożone, nasyczone i czyste. U czerwonych i żółtych dozwolone są lotki nie całkowicie ubarwione. Płowe powinny mieć tarcze czyste oraz intensywny kolor na szyi, piersi i pasach. U białych toleruje się niezbyt czystą biel. U samic czerwopłowych oraz żółtopłowych toleruje się nieco szary nalot na piersi. Tygrysie powinny mieć równomiernie rozdzielone od siebie białe i kolorowe pióra.

Słabe kolory i niewłaściwy rysunek zalicz się do wad.

Uwagi dotyczące hodowli

Hodowla perukarzy nie jest łatwa. Najlepiej hodować je w dużej wolierze, aby mogły w niej swobodnie fruwać. Należy zdecydowanie zaniechać hodowli pozawolierowej, ponieważ albo nie będą umiały wrócić do gołębnika, albo zostaną zlikwidowane przez drapieżniki. Boksy w gołębniku powinny być dość obszerne, przede wszystkim stosunkowo wysokie, aby gołębie mogły w nich swobodnie kopulować. Niektórzy, doświadczeni hodowcy perukarzy radzą wycinanie piór w okolicach odbytu oraz skrócenie sterówek o około 2 cm.

Gołębnik lub woliera powinna być zaopatrzona w odpowiedni karmik, z łatwym dostępem do podawanego ziarna. To samo dotyczy naczynia na wodę. Niektóre, szczególnie wysokiej klasy ptaki, mają bowiem trudności w pobieraniu pokarmu. Często niektórzy hodowcy skracają swoim ptakom także pióra w kolii. W czasie okresu lęgowego – w niektórych wypadkach – jest to konieczne.

Perukarze często wynoszą jaja, a następnie pisklęta z miski lęgowej. Godna uwagi jest rada, aby miska lęgowa znajdowała się w dość obszernej skrzynce drewnianej o wysokości miski lęgowej. Skrzynkę należy wypełnić trocinami lub sianem, z uprzednio pokrojonej trawy (może być ususzona trawa z kosiarki). Wtedy para lęgowa będzie wchodzić do miski, a nie wskakiwać. Gołąb o krótkich nóżkach może wyrzucać jajka, częściej małe pisklęta.

Należy też włożyć do boksu lęgowego niskie i stabilne naczynia na wodę i ziarno, aby młode gołębie nauczyły się wcześniej same pobierać pokarm.

Niektórzy hodowcy w okresie lęgowym korzystają z pomocy mamek, ale nie jest to dobra metoda, ponieważ dochodzi wówczas wśród hodowanych perukarzy do utraty instynktu opiekuńczego nad młodymi.

Odpowiednio wcześniej nakładamy młodym gołębom obrączki numer 8.

Uwagi dotyczące organizacji wystaw perukarzy

W literaturze spotkać można wiele rad, dotyczących przygotowania perukarzy do wystaw. Przede wszystkim często używane klatki na wystawach, nie nadają się do pokazywania perukarzy, ponieważ nie będą się w nich dobrze prezentować, a oceniający gołębie może popełnić wiele błędów. W USA używa się klatek wystawowych o wymiarach 60 x 100 cm i wysokości 70 cm. Klatki ustawione zostają około 110 cm nad ziemią. Ocenia się: wygląd ogólny, postawę i sylwetkę, długość i struktura upierzenia szyi, rysunek i kolor, oraz głowę i dziób.

Aby nie zgłodzić perukarzy w czasie wystawy, należy też zapewnić im łatwy dostęp do wody i ziarna.

Zdjęcia perukarzy z ogólnie dostępnych stron internetowych.

Manfred Uglorz

Fogtlandzka

N: Vogtländer, F: Vogtlander

Obrączki: 1.0 – Ø 18, 0.1 – Ø 16.

Pochodzenie

Choć jest to rasa stosunkowo młoda, to jednak historia jej powstania jest dość długa. Jej protoplastami były kury andaluzyjskie, kuropatwiane nadreńskie, welsumskie oraz dominikańskie. Twórcy rasy chodzili o wyhodowanie kur o barwie ochronnej.

Rasa ta została wyhodowana przed 1918 rokiem przez Martina Neudecka z Wildetaube, który niemal całe życie hodował kury, a marzeniem jego było wyhodowanie rasy kur o barwie ochronnej, mniej narażonej na ataki drapieżnych ptaków. Zgodnie z jego pomysłem miały, to być kury o myszowatej barwie.

Z powodu II wojny światowej, przez dość długi czas brak było jakichkolwiek wiadomości o postępie w pracy M. Neudecka nad powstaniem myszowatej kury. Dopiero w latach 50-tych, Neudeck ponownie pokazywał swoje myszowate kury z Wildetaube. Ale praca nad nową rasą trwała nadal. Chodziło o wyeliminowanie czerwonej szyi u koguta.

Kury Neubecka zostały uznane za nową rasę na wystawie w Lipsku 1973 roku. Wtedy twórca rasy był już bardzo

stary i prawie całkowicie niewidomy. Przed swoją śmiercią w 1980 roku, wiedział i był pewien, że rasa, którą stworzył, jest w dobrych rękach, bowiem jego przyjaciel, Bodo Zschäck z Wildetaube, który szczególnie był zaangażowany w procesie uznania nowej rasy, będzie kontynuował hodowlę myszowatych kur.

Na początku lat 90-tych kury z Wildetaube zostały nazwane: Blaugraue Vogtländer (niebieskoszare w Foglandii), a inni hodowcy zaczęli się coraz bardziej interesować tą wyjątkową rasą.

Charakterystyka ogólna

Fogtlandzkie to średniej wielkości, mocna kury typu wiejskiego, o średnio wysokiej postawie, przylegającym upierzeniu, żywotne, czujne i zwinne.

Masa ciała koguta wynosi od 2,0 do 2,5 kg, a kury od 1,75 do 2,25 kg. Nieśność roczna wynosi około 150 jaj. Masa jaja o białej skorupce, wynosi około 55 g.

Opis budowy

Budowa koguta

Kogut fogtlandzki jest dobrze zbudowany. Jego **tulów** powinien być wydłużony i nieco opadający. **Szyję** ma średniej długości, nieco skierowaną do tyłu, z bogatą **grzywą**. Jest szeroki w **ramionach**, które powinny być dobrze zaokrąglone; **siodło** obfitować w raczej w wąskie i długie pióra.

Skrzydła u fogtlandzkiego koguta są długie, zwarte i przylegające; ogon zaś średniej długości, nieco podniesiony do góry.

Dobrze zaokrąglona **pierś** i dobrze rozwinięta, i wypełniona **brzuch**, sprawiają wrażenie, że mamy do czynienia z bardzo dobrze zbudowanym ptakiem. Jednak **głowa** jest średniej wielkości, ale mocna. **Policzki** są gładkie i czerwone; **grzebień** stosunkowo mały, różyczkowy, mocno osadzony, mało uperlony, z małym i prostym kolcem, (dopuszcza się kolce w formie miecza); **dzwonki** małe, zaokrąglone; białe

zausznice także małe, wyraźnie wydłużone. **Oczy** koguta są ciemno brązowe; a średniej wielkości **dziób** lekko zakrzywiony, ciemno szary.

Kogut ma podudzia niezbyt widoczne, **skoki** średniej długości, mocne, łupkowoniebieskie. **Palce** powinny być u niego dobrze rozwarte.

Całe **upierzenie** jest mocno

przylegające.

Budowa kury

Cechy rasowości kury są podobne do cech koguta, z wyjątkiem właściwych dla kury.

Duże wady cech rasowości

Wadami są: ociężały korpus, za dużo czerwieni na zausznicach oraz biały dziób.

Rodzaje kolorów

Występuje tylko w jednej odmianie barwnej, charakterystycznej dla tej rasy.

Podstawowa barwa **koguta** jest od niebieskiej do mysioszarej. Chociaż grzywa i poduszka jest czerwonożłota, to jednak stosiny piór muszą być ciemnoniebieskie. Ciemnoniebieskie są także tarcze na skrzydłach. Dopuszczalne są białe lotki drugiego rzędu z czerwonym nalotem. Lotki pierwszego rzędu muszą być szare, ogon zaś ciemno szary. Upierzenie korpusu **kury** jest koloru od niebieskiego do mysioszarego, jednak dopuszcza się słaby czerwony nalot. Pióra grzywy u kury są ciemnoszare, z większym lub mniejszym czerwonym obrzeżeniem. Lotki mają jednolicie szare.

Kury rasy fogtlandzkiej są heterozygotami, dlatego tylko 50% młodych kur ma pod względem koloru właściwe upierzenie.

Duże wady w upierzeniu

Do wad zalicza się za jasny, za ciemny, lub mocno plamisty kolor podstawowy, za dużo jasnego koloru żółto-czerwonego na grzywie koguta; dużo czerwieni na upierzeniu kury oraz trzciniowatość.

Uwagi dotyczące hodowli

Martin Neudeck zakładał, że kury wyhodowanej przez siebie rasy, będą miały do dyspozycji duży wybieg. Powinien być trawiasty i obsadzony różnego rodzaju krzewami liściastymi oraz iglastymi.

Manfred Uglorz

Augsburska

N: Augsburger, A: Augsburger, F: Augsbourg

Obrączki: 1.0 – Ø 18, 0.1 – Ø 16.

Pochodzenie

Rasa wyhodowana została w Augsburgu i okolicach (Niemcy) w 1880 roku.

Julius Meyer, producent ceraty z Haunstetten koło Gausburga, około 1870 roku wyhodował pierwsze kury z podwójnym grzebieniem, które rozprzestrzeniły się w okolicy Augsburga, w południowym Schwarzwaldzie i w bawarskiej Szwabii. Cechowała je wysoka nieśność. Meyer postanowił je uszlachetnić przy pomocy francuskich lafleszek oraz włoskich kur lamotte.

W 1885 roku kury augsburskie zostały po raz pierwszy opisane przez Jeana Bungartza w książce „*Neue Hühner-rassen*”. Po II wojnie światowej Hans Suttner z Augsburga kontynuował hodowlę kur augsburskich. Hodowane były także w Niemieckiej Republice Demokratycznej.

Zainteresowanie augsburskimi kurami wzrastało do roku 1960, a następnie utrzymywało się na zadawalającym poziomie. Jednak po 2-tysięcznym roku liczebność hodowców i kur gwałtownie spadała.

Obecnie kury augsburskie są uznane w Niemczech za rasę zagrożoną, dlatego w 2013 roku powołano „Specjalne Stowarzyszenie Hodowców Kur Augsburgskich”.

Charakterystyka ogólna

To średniej ciężkości kura typu wiejskiego, z pełną i podłużną postawą. Jej znakiem szczególnym jest podwójny grzebień, w kształcie korony.

Charakterystyka użytkowości

Waga koguta wynosi od 2,3 do 3,0 kg, kury od 2,0 do 2,5 kg. Kura znosi w roku około 180 jaj, o masie około 58 g i białej skorupce.

Kury augsburskie hodowane są zarówno na dość dobrą nieśność, jak i na mięso. Jaja zaczynają znosić już w piątym miesiącu życia. Są odporne na trudne warunki pogodowe, ale rzadko wykazują instynkt kwoczenia i wodzenia kurcząt

Opis budowy

Budowa koguta

Uwagę przyciąga **głowa** koguta, która jest średniej wielkości, dosyć szeroka. Kogut ma **policzki** gładkie i czerwone. Kontrast do nich stanowią zaokrąglone **zausznice**, które są nieco podłużne, gładkie i czysto białe. **Dzwonki** są średniej

wielkości i o delikatnej strukturze. Najbardziej charakterystyczny u koguta augsburskiego jest **grzebień**, który jest prosty, stojący, przy dziobie pojedynczy, przy 2. lub 3. ząbku w kształcie kielicha, wraz z ząbkami tworzy koronę o równo wykrojonych obustronnie ząbkach.

Każda część grzebienia powinna być tak uformowana, aby na końcu obie części się zamknęły. **Oczy** koguta są ciemnobrązowe, a **dziób** ciemnorogowy.

Kogut ma **tułów** wydłużony, mocny, nieznacznie podniesiony w szerokich i o zaokrąglonych ramionach. **Szyja** u niego jest średniej długości, z bogatą grzywą, a **grzbiet** szeroki, dosyć długi, ku ogonowi lekko opadający. **Skrzydła** przylegają do korpusu, chociaż dopuszcza się skrzydła nieco luźno noszone. Szerokie **siodło** jest bogate w pióra poduszki.

Kogut ma długi **ogon**, z szerokimi i mocno wygiętymi głównymi i średnimi sierpówkami, jest nieco otwarty i noszony dosyć wysoko, jednak nie może być mocno skierowany do góry.

Kogut ma **piers** ma pełną, szeroką, nieznacznie podniesioną, brzuch dobrze rozwinięty, podudzia mocne, dobrze widoczne, średniej długości, **skoki** nieupierzone, łupkowo-szare; **palce** średniej długości, dobrze rozstawione. Dopuszcza się jaśniejsze końce pazurków.

Pióra całego **upierzenie** są szerokie, dobrze przylegające do ciała.

Budowa kury

Kura w budowie podobna jest do koguta, z wyjątkiem cech właściwych dla kury. Ma dobrze rozwinięty **brzuch**. **Ogon** nosi nieco wyżej, aniżeli kogut, jest nieco otwarty i przypomina słabo rozwinięty wachlarz.

Duże wady

Do wad zalicza się: słaby korpus, za krótkie plecy, za głęboka lub za wysoka postawa, zbyt mocno rozwarty ogon (wachlarz), korpus przypominający poduszkę, podział grzebienia przy 4. lub następnym ząbku, zdecydowanie nierówno wykrojone ząbki, z tyłu otwarty grzebień, mocno zaczerwienione zausznicze.

Rodzaje kolorów

Obecnie augsburskie hodowane są w dwóch odmianach barwnych: **czarnej i niebieskiej obramowanej**.

Kury odmiany niebieskiej

Uwagi dotyczące hodowli

Kury augsburskie dobrze żerują na wybiegu i wymagają dość dużej przestrzeni, po której poruszają się energicznie. Są spokojne, chociaż uparte. Wybieg powinien być ogrodzony dość wysokim płotem. Niskie ogrodzenie z łatwością mogą przefrunąć. Chętnie przesiadują na drzewach, na co należy im pozwolić, jednak nie w nocy.

Manfred Uglorz

Karpie

Pochodzenie i historia karpia w Europie

Karp (*Cyprinus carpio*), Rodzina: Karpiozłoty – *Cyprinidae*, jest rybą znaną w Europie od co najmniej 2500 lat, jako sazan – dzika forma karpia. Ojczyzną jego jest Azja, a matczynym dorzecze Amuru, Mandżuria oraz zlewne morze: Aralskiego, Czarnego i Kaspijskiego. Jest jedyną rybą słodkowodną, której walory kulinarne i hodowlane zostały dostrzeżone i opisane już w starożytności. Pisali o nich: Arystoteles (384-322 p.n.e.) i Pliniusz Starszy (23-79 n.e.) w swej „*Historii naturalnej*”.

Pierwsze wzmianki o chowie karpia w stawach pojawiły się w Chinach w V w. p.n.e., natomiast w Europie był trzymany od około 350 roku p.n.e. w czasach Cesarstwa Rzymskiego, kiedy to bogaci Rzymianie budowali stawy, baseny i sadzawki, w których przetrzymywali ryby morskie i słodkowodne, w tym i karpie. Podejmowali próby prymitywnego żywienia ryb, głównie resztkami ze swoich biesiadnych stołów. Poddani przez Rzymian Gallowie i Germanie przejmowali ich rybackie obyczaje i zakładali u siebie sadzawki i stawy rybne.

Karp pełnotłusty duży o masie pow. 5 kg – GR Trojanów

W średniowieczu do rozpowszechniania tej ryby w Europie przyczynili się Cystersi, którzy w sąsiedztwie swoich klasztorów zakładali stawy, uprawiali ziemię i chowali zwierzęta gospodarskie, co czyniło ich samowystarczalnymi w porównaniu do innych zakonów, które przeważnie zajmowały się żebractwem. To właśnie dzięki tym zakonnikom karpie trafiły na ziemie słowiańskie w XII wieku. W miarę rozwoju chrześcijaństwa w średniowieczu zachodziła potrzeba przestrzegania postów, które w ciągu roku obejmowały około 180-200 dni, a więc był zakaz spożywania mięsa zwierząt, z wyjątkiem ryb. Obowiązek ten sprzyjał wykorzystywaniu klasztornych stawów do okresowego przetrzymywania ryb, a później do ich chowu bez kontroli gatunkowej. Takie były początki chowu ryb, w tym karpia. Pierwsze pisane dokumenty o karpie na ziemiach polskich pochodzą z roku 1466, kiedy to kronikarz bitwy pod Grunwaldem, Jan Długosz (1415-1480), wymienia rycerzy biorących w niej udział, opisując klejnoty herbowe, na których występuje karp. Przed bitwą pod Grunwaldem, Władysław Jagiełło wysłał z poselstwem do Krzyżaków rycerza Piotra Korzborga herbu Trzy Karpie. Karp figuruje również w księgach rachunkowych zakonu krzyżackiego, pochodzących z 1399 roku. Ryciny ryb i raków występują również na posadzkach komnat zamku krzyżackiego w Malborku.

Pierwsza praca drukowana w języku polskim na temat chowu ryb ukazała się w roku 1573, autorstwa Olbrychta Strumieńskiego pt. „O sprawie, sypaniu, wymierzaniu i zarzuceniu stawów”. W roku 1609, Strojnowski wydał podręcznik na temat chowu karpia w Polsce.

Prekursorem nowoczesnych metod chowu karpia w stawach był Tomasz Dubisz (1813-1888), który pracował w Wiedniu i kilku austriackich ośrodkach karpiozłotych i pstrągowych.

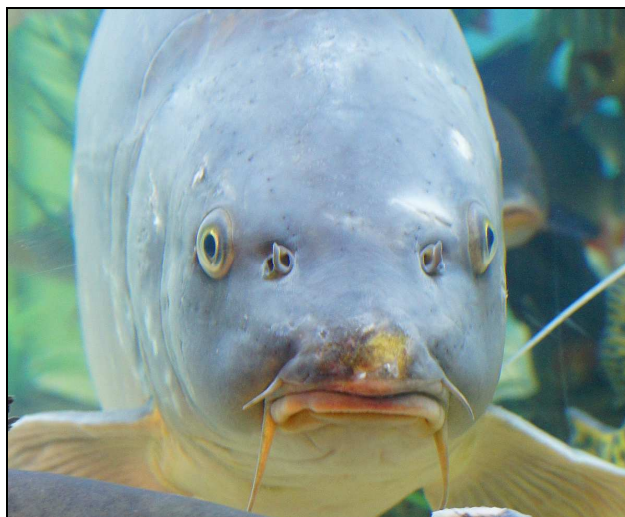
Za swoje nowatorskie metody chowu karpia został odznaczony przed śmiercią złotym krzyżem zasługi 2 grudnia 1888 roku przez cesarza Franciszka Józefa.

Dzięki tak wielkiemu zainteresowaniu i temu, że ryby te są łatwe w hodowli, zostały rozpowszechnione na wszystkich kontynentach, z wyjątkiem Antarktydy i Arktyki.

Znany w Polsce historyk rybactwa Stanisław Cios ma świecą teorię sprowadzenia karpia na teren Europy, a mianowicie z pierwotnych terenów zlewni jeziora Kaspijskiego i morza Azowskiego, rozprzestrzenił się w sieci rzecznej w wyniku licznych powodzi, na powstałych płytkich rozlewiskach porośniętych roślinnością wodno-błotną, wycierał się i miał doskonałą bazę paszową. Ekspansja karpia na zachód przebiegała dość szybko i po dotarciu w dorzecza Morza Czarnego, znalazł się w ujściu Dunaju, a więc w Europie.

Uważa się, że karpie chowane na terenie Polski powstały z dzikich karpie rzecznych – sazanów na drodze mutacji na początku XX wieku. Podział formy hodowlanej na rasy został wprowadzony przez ichtologów niemieckich – Hofera i Waltera.

Karpie na ziemie polskie trafiły za sprawą Cystersów, którzy w XII wieku przybyli na te tereny, osiedlili się i zajmowali się uprawą roli, chowali zwierzęta i ryby.

Głowa karpia en face (ą fas) – dwie pary wąsików

Pierwszą fundacją cysterską na Ziemiach Piastowskich był klasztor w Jędrzejowie, którego fundację datuje się na rok 1140. Właścicielem Brzeźnicy, to znaczy dzisiejszego Jędrzejowa był kanonik krakowski i gnieźnieński Jan Jaksa herbu Gryf, który wraz ze swoim bratem Klemensem sprowadzają Cystersów z francuskiego opactwa Morimond (za-

konnicy są Francuzami) ofiarowując im tę posiadłość. Cystrzy przybywają do Brzeźnicy wraz ze swoim opatem Mikołajem z Burgundii. Od początku własnymi siłami karczują lasy, rozpoczynają uprawę roli, regulują rzekę Brzeźnicę (tereny bagienne) i zakładają stawy rybne, wznosząc budynki opactwa, młyn i tartak. W 1218 roku do klasztoru przychodzi z Krakowa Wincenty Kadłubek, który zrzekł się sakry biskupiej, żeby prowadzić proste życie zakonne. Był pierwszym Polakiem z zakonu Cystrzy w Jędrzejowie. Ostatnie pięć lat życia spędził nad pisanem czwartej części „Kroniki Polski” w języku łacińskim. Zmarł w Jędrzejowie 8 marca 1223 roku. W tym roku obchodzono 800-lecie śmierci Wincentego Kadłubka, który w roku 1764 został beatyfikowany. Jego relikwie znajdują się w XVIII-wiecznej kaplicy umieszczone w specjalnej złotej trumienie (jędrzejow.cystersi.pl). Niektóre stawy zachowały się do dnia dzisiejszego (obserwacje własne). W najbliższym sąsiedztwie kościoła jest pozostałość stawu, który jeszcze kilkanaście – kilkadziesiąt lat temu był wypełniony wodą. Obecnie rzeczka Brzeźnica praktycznie nie istnieje, ale nazwa pozostała jako nazwa ulicy w Jędrzejowie niedaleko klasztoru. W niedalekiej odległości od klasztoru znajduje się staw w parku miejskim, który jest zasilany wodą z własnych źródeł, a jest jakby przedłużeniem rzeczki Brzeźnicy. Od klasztoru jest oddzielony nasypem toru kolejowego w kierunku Warszawy.

Charakterystyka i biologia karpia

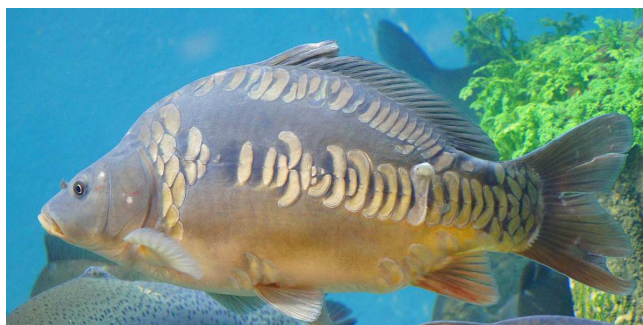
Sazan – dziki karp z Dunaju

Podstawową formą karpia jest karp dziki zwany sazanem, który występuje w Dunaju. Ciało ma obłe, wydłużone, lekko bocznie spłaszczone, całe pokryte grubą łuską tworzącą jednolitą pokrywę. Głowę ma małą z małym otworem gębowym. W skórze znajdują się liczne gruczoły śluzowe wytwarzające tzw. mucynę, która w połączeniu z wodą tworzy śluz ochronny, a w razie skaleczenia zasklepia ranę. Najwyższa wysokość ciała mieści się co najwyżej do 4 razy w jego długości. U karpia hodowlanych ten stosunek wynosi 1:2, maksymalnie 1:3 co świadczy o tym, że karpie hodowlane mają wygrzbiecone ciało. Karp jest rybą wszystkożerną. Prowadząc przyrodny tryb życia, pobiera pokarm przy niewielkim udziale wzroku. Jest rybą krótkowzroczną, natomiast ma niezwykle czuły narząd słuchu, tzw. aparat Webera. Karpie mają bardzo małe potrzeby tlenowe, trudności oddechowe występują dopiero przy zawartości tlenu w wodzie 1,5-2 mg na litr. Wspólną cechą wszystkich karpia jest budowa otworu gębowego, a mianowicie na górnej wardze znajdują się dwa jasne, długie wąsiki oraz dwa ciemne, krótsze widoczne w kąciakach na górnej wardze. Otwór gębowy mają końcowy, a grube wargi są wysuwalne z górnymi szczękami. W gardle karp ma zęby gardłowe, które są szerokie, płaskie i mają dużą powierzchnię trącą, dzięki czemu karp może

pobierać różnej twardości pokarm (pokarm roślinny i ziarna zbóż).

Hodowla karpia

Karpie hodowlane powstały w wyniku spontanicznej mutacji dominującego genu 'S', powodującego ułuszczenie drobnołuskie (pełnołuskie), w kierunku recesywnego genu 's' odpowiadającego za ułuszczenie lustrzenia. Druga para genów warunkujących ułuszczenie posiada również dwie odmiany alleli, z których jeden jest 'N' jest dominujący i ogranicza wytwarzanie okrywy łuskowej, a drugi 'n' jest Recesywny i nie wpływa na ułuszczenie. Ułuszczenie karpia jest kontrolowane przez parę alleli wywołujących bezłuskowość i ułuszczenie.

Karp lustrzeń lampasowy, dobrze wygrzbiecony, z krótkim trzonem ogona – w wodzie

Karp drobnołuski (pełnołuski) jest genotypowo homozygotyczny pod względem występowania łusek lub heterozygotyczny – SSnn oraz Ssnn. Karpie drobnołuskie mają ciekawą skórę w porównaniu do karpia bezłuskiego, co ma znaczenie dla konsumentów, natomiast dla hodowców jest zaletą, ponieważ łuski chronią przed urazami i pasożytami zewnętrznymi.

Karp liniowy (rzędowy) jest heterozygotyczny, ma rząd łusek lustrzanych na bocznej linii ciała – SSnn oraz Ssnn.

Karp lustrzeń jest homozygotą recesywną mającą szereg łusek rozmieszczonych wzdłuż linii grzbietowej, wokół szczeliny skrzelowej i przy nasadzie płetwy ogonowej – ssnn.

Karp goły, czyli golec jest heterozygotyczny – ssnn. Jest praktycznie bez łusek, ma natomiast grubszą skórę, co ma znaczenie dla konsumenta jak i hodowcy. Karp golec jest bardziej narażony na urazy jak i inwazje pasożytów zewnętrznych.

Karp golec, bardzo dobrze wygrzbiecony, z krótkim trzonem ogona – w wodzie

Karp dojrzewa płciowo w jednakowych warunkach środowiska w różnym wieku. W wodach śródlądowych Polski najczęściej w wieku 3 do 4 lat, przy masie ciała około 2 do 3 kg, przy czym samice dojrzewają rok później od samców. Czynnikiem mającym najważniejsze znaczenie przy dojrzewaniu jest temperatura wody, która powinna wynosić średnio rocznie minimum 18 st.C. Co w warunkach Polski może występować na terenach zachodniej Polski, chociaż w ostatnich latach upalne temperatury występowały w całej Polsce. Taka sytuacja dotyczy karpia żyjących w stanie dzikim, a nie karpia hodowlanych. Karp przystępuje do rozrodu (wycierania) w wodach śródlądowych Polski przy temperaturze wody minimum 18 do 20 st. C., w miesiącach od maja do czerwca. W dawnych latach gospodarstwa rybactwa prowadziły wycieranie karpia w warunkach naturalnych, czyli w specjalnie przygotowanych do tego celu stawach tarliskowych (małe, płytkie stawiki porośnięte miękką trawą, zalewane przed tarłem wodą). Niejednokrotnie takie naturalne tarła karpia nie odbywały się ze względu na chłodną pogodę, co prowadziło do dużych strat w ciągłości hodowli karpia (brak narybku w danym roku). Obecnie, niektóre gospodarstwa rybactwa wyspecjalizowały się w rozmnażaniu ryb w warunkach sztucznych, czyli w pomieszczeniach, gdzie są specjalne baseny z możliwością podgrzewania wody. Do nich wpuszcza się dojrzałe płciowo ryby po odpowiedniej stymulacji do tarła, czyli ikryce (samice) i mlecza (samce). Następnie jest pobiera ikra i mlecz celem poddania zapłodnieniu. Płodność karpia zależy od masy ciała i wieku samicy, co wyraża się w masie ciała na 1 kg, od 100 tys. do 200 tys. jaj ikry. Dojrzałe jaja mają wielkość od 1 do 1,5 mm, co zależy od wieku i masy ciała samicy. Po około 3 do 5 dniach i temperaturze wody 18-24 st. C. wykluwają się larwy o długości 5,6 do 6,3 mm. W okresie 2 do 7 dni następuje wchłonięcie woreczka żółtkowego, który jest źródłem pokarmu i aparatem oddechowym, utworzonym przez oplatającą go sieć naczyń krwionośnych. Taki wylęg jest sprzedawany dla gospodarstw rybactwa do dalszego chowu. Wylęg jest wpuszczany do specjalnie przygotowanych stawów, które powinny być porośnięte roślinnością, wcześniej nawiezione obornikiem bydlęcym, celem namnożenia się dużej ilości pierwotniaków: wrotków, wioślarek, oczlików, widłonogów i innych. Początkowo wylęg pobiera najdrobniejszy tzw. pył pierwotniaczy, a później coraz większe formy pierwotniaków. W wieku około 1 miesiąca, rybki mają w pełni wykształcony przewód pokarmowy, rozwijają się łuski i płetwy.

Karp lustrzeń lampasowy – GR Trojanów

Narybek karpia o wielkości 4 do 5 cm jest w pełni ukształtowany. W tym czasie może być już dokarmiany drobną śrutą zbożową (kukurydza, pszenica, pszenżyto) lub specjalnym granulatem wysokobiałkowym przy chowie intensywnym (granulaty są min. 3 razy droższe od zboża). Jesienią, po pierwszym roku chowu, narybek powinien mieć długość 8 do 10 cm i być odłowiony na zimowanie do następnego roku. W następnym roku narybek jest zasiedlany do większych stawów, w mniejszej obsadzie, gdzie będzie przebywał do jesieni. Będzie intensywnie karmiony, początkowo grubą śrutą zbożową, później całym ziarnem zbóż lub granulatem wysokobiałkowym, aby na jesieni osiągnął wagę min. 25 do 35 dkg jako kroczek. Ten okres jest szczególnie ważny dla gospodarza stawów pod względem ochrony przed drapieżnikami: kormoranami i wydrami. Znam przypadek, kiedy po wypuszczeniu na wiosnę 1500 sztuk narybku, na jesieni przy odłowach w stawie nie pozostało ani jednej sztuki ryby. Wszystko wybrały kormorany, a staw nie był chroniony, ponieważ znajduje się w znacznej odległości od gospodarstwa (kilka km). Obecnie w tym gospodarstwie stawy zasiedlane narybkiem są chronione przed kormoranami i już takich niespodzianek nie było. Kroczyki na wiosnę, po przezimowaniu są zasiedlane do większych stawów, gdzie mają rosnąć do masy ryby handlowej, czyli 1,5 do 2,5 kg. Są intensywnie żywione ziarnem zbóż (kukurydza, pszenica, pszenżyto) lub granulatem odpowiedniej wielkości. Razem z kroczkami do stawu można wpuścić niewielką ilość niewymiarowych szczupaków (nie większe niż 15-20 cm), aby odżywiały się tzw. chwastem rybnym, czyli karasiami i inną białą rybą, która napłynie do stawu z wodą z rzeki przy napełnianiu stawów, która pobiera ten sam pokarm, którym są karmione karpie. Tej wielkości szczupaki nie są zagrożeniem dla krocza, który jest większy lub tej samej wielkości.

Stawy z krocziem też powinny być chronione przed kormoranami i wydrami, bo są zagrożeniem dla krocza, szczególnie na wiosnę. Kormorany taką większą rybę będą kaleczyły, co powoduje śnięcia, natomiast wydry będą zjadły.

Karp jest rybą przydenną, która pożywienia szuka w mułach dennym. Wysuwalnym pyskiem pobiera muł, wciąga go do jamy gębowej, następnie odsakuje i wypłuka zawartość pyska do wody, następnie chwytta szybciej opadające, cięższe kawałki do pyska, które są przesuwane do gardzieli, a tam miażdżone, silnymi zębami gardłowymi. Karp nie ma żołądka i jego przewód pokarmowy nie wydzielą kwasu solnego i pepsyny. Trawienie pokarmu zachodzi w środowisku zasadowym przy udziale enzymów wydzielanych do jelita za przetykiem przez wątrobę i trzustkę. W normalnych warunkach stawowych, w mułach dennym znajdują się larwy ochotkowatych i innych owadów, skąposzczety, ślimaki, pijawki, wodopójki i drobne rośliny, a na powierzchni wody rzęsa, którą karp również czasem pobiera. Pokarm (ziarna zbóż), którym karmi się karpie, jest sypany do wody w określonych miejscach stawu, a karpie pobierają go z dna. Jeśli idziemy groblą stawu i widzimy mętną, brudną wodę w stawie, to świadczy o tym, że ryby tam są i żerują. Jeśli woda jest czysta, prawie przezroczysta tzn. że nie ma w niej ryb z rodziny karpiowatych lub ryby nie żerują, bo są chore lub

ich nie ma. Karpie najchętniej żerują przy temperaturze wody powyżej 20 st.C i najwyżej do 30 st.C. Przy temperaturze wody 10 st.C i mniej, karp przestaje żerować i popada w stan odrętwienia. Dlatego ciepłe lata lub nawet upalne, są sprzyjające dla właścicieli gospodarstw rybackich, bo przy intensywnym karmieniu ryba szybko rośnie i przybiera na wadze. Jesienią, mniej więcej od końca września, ryby nie są już karmione, bo obniżona temperatura wody powoduje, że karp przestaje żerować. Koniec października jest okresem przygotowań do odłowów ryby. Pod koniec października i w listopadzie przeprowadza się odłowy karpi. Jest to ciężka praca polegająca na ręcznym wyjęciu ryb z wody w stawie, zważeniu, przewiezieniu na płuczkę i do magazynów (specjalnych stawów). To tak w skrócie, bo ryb w stawie może być od kilkunastu do kilkudziesięciu ton w zależności od powierzchni stawu (wody).

Karp lustrzeń, dobrze wygrzbiecony, z krótkim trzonem ogona – w wodzie

Ryby w płuczce (głębokie, betonowe kanały z bieżącą wodą) przebywają kilka dni celem opróżnienia przewodu pokarmowego. Taki zabieg nazywa się fachowo „odpijaniem”. Z płuczki ryby są przenoszone do magazynów (głębokie, małe stawy), gdzie przebywają około miesiąca do czasu sprzedaży.

Tak przebiega w skrócie cykl hodowlany karpia, to jest od wylęgu do ryby handlowej, czyli trzy lata. Są gospodarstwa rybackie w cieplejszych regionach Polski (południowy-zachód i zachód), gdzie można wyhodować rybę handlową w ciągu dwóch lat, ale koszty produkcji są wyższe, ponieważ ryba musi być karmiona granulatem wysokobiałkowym. W pierwszym roku wylęg do narybku musi osiągnąć wielkość do kilkunastu cm, a w drugim roku kroczek intensywnie karmiony musi osiągnąć masę ciała 1,0 do 1,5 kg.

Początki historii selekcji karpia trudno dzisiaj precyzyjnie ustalić, ale przypuszcza się, że jakiś rybak lub raczej zakonnik zdecydował by pewną ilość karpia przeznaczyć do rozrodu zamiast do konsumpcji. Pierwsze pisane wzmianki dotyczące wyboru tarlaków karpia do rozrodu można znaleźć w XVI wieku w książkach Dubraviusa (1547), który pisał: aby „*miały głowy małe, . . . a na koniec nie są tak długie jako związłe*” oraz Strumieńskiego (1573) by na „*tarcie dobierać karpie nie wielkie a nie stare, które by nie były większe półtora albo dwie piędzi*”.

Nowatorskie metody chowu karpia prowadzone przez Tomasza Dubisza (1813-1888) w gospodarstwach stawowych usytuowanych w dorzeczu górnej Wisły doprowadziły do wyhodowania karpia zwanych galicyjskimi. Były to ryby z dobrym tempem wzrostu, średnim wygrzbieciem i dużą

tolerancją na niekorzystne warunki środowiskowe. Ryby te wystawione na wystawie rolniczej w Berlinie w 1880 roku przez dzierżawcę gospodarstwa stawowego w Kaniowie koło Czechowic zdobyły pierwszą nagrodę. Wtedy nazwano je karpiami galicyjskimi, ponieważ gospodarstwo Kaniów należało do ówczesnego zaboru austriackiego, czyli Galicji.

Nazwa ta pozostała do dnia dzisiejszego, a karpie galicyjskie były eksportowane do gospodarstw rybackich wielu krajów europejskich.

W okresie międzywojennym, jak i powojennym, w wyniku prowadzonych prac hodowlanych wytworzono wiele linii hodowlanych polskiego karpia.

Instytucjami, które prowadzą zasoby genetyczne poszczególnych linii karpia w Polsce są: Zakład Ichtiobiologii i Gospodarki Rybackiej PAN w Gołyszach oraz Rybacki Zakład Doświadczalny Instytutu Rybactwa Śródlądowego w Zatorze.

Zakłady te posiadają unikatowy zbiór kilkunastu linii karpia polskich, m.in. takich jak: gołyskie, zatorskie, knyszyńskie i starzawskie oraz linie litewskie i ukraińskie.

Karpie gołyskie, zatorskie, knyszyńskie mają ustabilizowany fenotyp, dolew krwi karpia galicyjskich, dają dobre wyniki produkcyjne w polskich warunkach hodowli stawowej, mają prawidłową budowę ciała, dobre wygrzbiecie i ustabilizowane ułuszczenie typu lustrzeń.

Takie cechy trafiają w oczekiwania hodowców jak i konsumentów pod względem wyglądu ryb.

Karpie starzawskie jest to jedyna odmiana karpia polskich posiadająca fenotypowo ułuszczenie typu pełnołuski, hodowana od wielu lat bez domieszki obcej krwi. Jest to ryba bardzo atrakcyjna dla wędkarzy, bowiem jest zasiedlana do nizinnych rzek, jezior i stawów.

Karp pełnołuski – GR Trojanów

Jest niechętnie nabywana przez konsumentów ze względu na większy nakład pracy przy przygotowaniu ryby do obróbki termicznej – odtuszczanie. Ma natomiast ciekawą skórę w porównaniu do golca lub lustrzenia, co sprzyja łatwiejszej obróbce termicznej i tym samym jest smaczniejszy.

Karpie linii litewskiej i ukraińskiej mają szczególną wartość ze względu na fakt, że są wynikiem wieloletnich prac hodowlanych na terenie Europy Środkowej (Czechy, Jugosławia). Ich pozytywnymi cechami jest wysoka odporność na niesprzyjające warunki środowiskowe i bardzo dobre tempo wzrostu.

Wymienione linie karpia dla przeciętnego konsumenta nie mają żadnego znaczenia, jak i również dla wielu właścicieli gospodarstw rybackich, ponieważ wylęg karpia kupują

w wylęgarniach, to jest zakładach, które zajmują się rozmnażaniem karpia.

Wyżej wymienione zakłady prowadzą prace hodowlane w kierunku następujących cech: tempa wzrostu, prawidłowej budowy ciała, ułuszczenia, odporności na niesprzyjające warunki środowiskowe i czynniki patogenne. Odnośnie budowy ciała szczególną uwagę zwraca się na stopień wygrzbiecienia, ułuszczenie typu lustrzenia oraz możliwie krótki trzon ogona.

Karp jest traktowany jako ryba narodowa i jest tradycyjnie spożywany w wigilię Bożego Narodzenia oraz w okresie jesienno-zimowym, kiedy jest dostępny w sprzedaży.

Mięso karpia jest lekkostrawne, zawiera 17-18% wartościowego białka, jest średnio tłuste przy zawartości 2-5% tłuszczu. W tłuszczu tym dominują kwasy tłuszczowe jednonienasycone (40-55%) oraz wielonienasycone (18-32%). Mięso jest również bogate w składniki mineralne takie jak: żelazo, wapń, fosfor, cynk, mangan oraz witaminy: D, B12 i B6. Zawiera łatwo przyswajalny kolagen, który u człowieka jest ważny dla prawidłowego funkcjonowania stawów i chrząstek.

Karpia można przyrządzać na wiele sposobów, ale najbardziej lekkostrawny jest karp w galarecie, bo jest gotowany. Można go smażyć na tłuszczu, upiec w folii z warzywami lub uwędzić, ale ryba do wędzenia powinna być w całości, jako tusza bez głowy i odłuszczona.

Wędkarze mają możliwość konsumowania karpia w innych porach roku np. po złowieniu ryby na wędkę w ciepłych porach roku, w jeziorze, stawie lub rzece. Ale trzeba wiedzieć, że mięso takiego karpia może nie być smaczne, bo ryba jest w trakcie żerowania.

Rekord Polski karpia złowionego na wędkę wynosi 37,7 kg od maja 2023 roku.

Koi

Oprócz karpia hodowanych do konsumpcji, są jeszcze hodowane karpie kolorowe – koi, jako hobby. Kolebką karpia kolorowych koi jest Japonia, kiedy na początku XIX wieku rozpoczęto krzyżowanie czerwonych karpia z karpami pełnołuskimi hodowanymi do konsumpcji. W wyniku tych prac otrzymywano wiele kolorowych karpia, które nazwano

koi (nishikigoi). Rok 1830 przyjmuje się jako datę powstania kolorowych karpia koi. W ponad 100-letniej tradycji wyhodowano wiele odmian barwnych karpia koi. Pierwszym otrzymanym kolorem była czerwień w odmianie kohaku. Najbardziej popularną odmianą karpia koi jest kohaku, czyli ryba o białej skórze z czerwonym wzorem. Dziś jest znanych ponad 100 odmian barwnych koi. Karpie koi można trzymać w sadzawkach, oczkach wodnych lub specjalnych basenach z czystą wodą, ponieważ ich uroda jest najciekawsza przy oglądaniu z góry. Trzeba również wiedzieć, że ryby te rosną do długości około 1 metra, tak więc zbiornik wodny powinien być odpowiednio duży. Ryby te ze względu na swoją urodę rozpowszechniły się na wszystkie kontynenty. Dają się oswoić do tego stopnia, że na widok człowieka podpływają i można je ręką dotykać i pogłaskać.

Największa farma w Europie, zajmującą się hodowlą karpia koi, znajduje się w Polsce!

Właściciel tej fermi jest autorem jedynej w Polsce książki o hodowli karpia koi.

Japonia jest największym eksporterem karpia koi na świecie, a wartość z eksportu stanowi poważną część dochodu narodowego.

Karp pełnołuski w wodzie.

Materiały źródłowe

- *Ryby słodkowodne Polski* (Praca zbiorowa), PWN, 1986
 - *Charakterystyka zasobów genetycznych karpia* (Praca zbiorowa), PWN, Zakład Ichtiologii i Gospodarki Rybackiej w Gołyszach, 2017
 - *Głos Pana Karpia*, czasopismo nr 7 i 9/2021
 - J. Mihalik, F. Reiser, *Nasze ryby*, (rysunek szara) PWRiL 1990
 - *Wszystkie kolory karpia* – strona internetowa – zdjęcie poglądowe
 - *Poradnik wędkarski – karp*, zeszyt nr 4/6, GW 2011
- Zdjęcia ryb w wodzie zostały wykonane na Wystawach Wędkarskich „Rybomania” w Lublinie w latach 2014-17. Pozostałe zdjęcia ryb zostały wykonane na rybach żywych w Gospodarstwie Rybackim w Trojanowie podczas odłowów kontrolnych lub jesiennych.**

Opracowanie i zdjęcia: Zdzisław Jakubanis

Bengalik żółtobrzuchy

Amandava subflava

Systematyka

Nazwy:	łacińskie:	Polskie:	Inne:	
Gromada:	Aves	ptaki	Angielska:	Orange-breasted waxbill
Rząd:	Passeriformes	wróblowe	Czeska:	Zlatoprska malá
Rodzina:	Estrildidae	astyldowate	Francuska:	Bengali zébré
Rodzaj:	Amandava	Amandava	Holenderska:	Goudbukje
Gatunek:	Amandava subflava	Bengalik złotobrzuchy	Niemiecka:	Goldbrustastrild

EKOLOGIA

❖ Zasięg występowania

Występuje w Afryce, od Senegalu po Sudan, od Etiopii po Transwal, Nasal i północną część Kraju Przylądkowego. Obok nominatywnego gatunku znany jest jeszcze podgatunek *Amandava subflava clarkei*, która występuje w Gabonie, Kongo, częściowo w Tanzanii, Angoli, Zambii, Malawi, Zimbabwe, Mozambiku oraz częściowo RPA.

❖ Zajmowane stanowisko

Zamieszkują stępy i bagna. W okresie lęgowym występują w niewielkich grupach. W okresie pozalęgowym żyją w dużych stadach, przemieszczających się z miejsca na miejsce w poszukiwaniu pokarmu.

MORFOLOGIA

Czasem bengaliki żółtobrzuche nazywa się żółtobrzuszkami. Są najmniejszymi przedstawicielami astyldów. Długość ich ciała rzadko przekracza 9 cm. Nie są agresywne w stosunku do innych ptaków w wolierze. Mają czerwony dziób i brwi, brązowe oczy, a skoki cielistożółte.

U samców brzuchy i piersi są pomarańczowe lub żółte, a głowy, grzbiety, skrzydła i ogon szarobrązowe. Barwa po bokach poniżej skrzydeł stopniowo się rozjaśnia i tworzą się wyraźnie widoczne poprzeczne pręgowania.

Na głowie samców znajdują się czerwone pasy, biegnące od czerwonego dzioba, nad oczami w kierunku potylicy. Samice są

mniej intensywnie ubarwione i brak im charakterystycznego dla samców czerwonego paska na głowie.

HODOWLA

❖ Pomieszczenia do hodowli

Bengaliki złotobrzuche można hodować zarówno w wolierach, jak i w dużych, pokojowych witrynach. Średnica oczek w siatce w wolierze powinna mieć rozmiar do 1,2 cm, w wypadku oczek kwadratowych do 1 cm. Jeśli otwory będą większe, samice mogą uciec z woliery. Niektórzy hodowcy są przekonani, że oczka siatki powinny być jeszcze mniejsze. Wolierę lub witrynę należy obsadzić wysokimi trawami i małymi krzewami.

Bengaliki złotobrzuche można też trzymać w klatkach skrzynkowych o wymiarze 80 x 50 x 50 cm. Przed zimą bengaliki z woliery zewnętrznej należy przenieść do pokojowej witryny, ponieważ nie są odporne na niskie temperatury. Temperatura pomieszczenia w zimie nie powinna spaść poniżej 15°C.

❖ Pokarm

W warunkach hodowlanych bengaliki żółtobrzuche powinny być karmione mieszanką ziaren różnych gatunków prosa i traw, delikatnymi, zielonymi roślinami, larwami mączników, mieszanką jajeczną, a w okresie karmienia młodych także małymi owadami. Jednak w warunkach naturalnych rzadko zjadają owady. Są więc typowymi ziarnojadami.

❖ Rozmnażanie

Bengaliki żółtobrzuche nie są zbyt wymagające co do miejsca gniazdowania. Wykorzystują opuszczone gniazda innych ptaków, zadowolają się także gotowymi budkami gniazdowymi, w których budują właściwe gniazdo. Wtedy powinno się im dostarczyć odpowiedni materiał do zbudowania gniazda, jak np. suchą trawę, włókna kokosowe, piórka, kawałki suchych liści itp. Samiec tokując, podnosi ogon i wykonuje przysiady.

Samica składa od 3 do 6 jaj, które wysiaduje na zmianę z samcem przez około 13 dni. Czasem zdarza się, że samica znosi więcej jaj, ale nie zawsze rodzice są zdolni wykarmić wszystkie pisklęta. Zazwyczaj wtedy najslabsze padają po kilku dniach. Po wykluciu piskląt konieczne jest podawanie rozplodowej parze białko pochodzenia zwierzęcego, przede wszystkim małe owady. Po około trzech tygodniach od wylęgu małe bengaliki opuszczają gniazdo. Ubarwieniem przypominają samicę. Karmione są do szóstego tygodnia życia. Są szare i brak im pasa ocznego, ale mają ciemne dzioby. Po trzech miesiącach młode samce przypominają już swojego ojca.

Zdjęcia z ogólnie dostępnych stron internetowych
Manfred Uglorz

W następnym numerze: amadyna obrożna

Koloński lotny (EE 827)

N: Kölner Tümmeler, F: Culbutant de Cologne, A: Cologne Tumbler

Pochodzenie

Niderlandy (Holandia); od końca XIX wieku był hodowany w okolicach Kolonii jako gołąb lotny, a od 1920 roku pracowano w Niemczech nad jego uszlachetnieniem.

Charakterystyka ogólna

Średniej wielkości, o dość głębokiej postawie, wypełnionej i szerokiej piersi, opadającym korpusie, i o harmonijnych proporcjach.

Cechy rasowości

Głowa: gładka, wypełniona, szczególnie z boków, czoło przy dziobie szerokie, lekko podniesione, zaokrąglone. Ciemnie łagodnie zaokrąglone, najwyższy punkt głowy nad oczami, linia głowy łagodnie przechodzi w potylicę i kark.

Oczy: czyste, perłowe, usytuowane w środku głowy.

Brwi: równe, wąskie, odkryte, zależne od koloru upierzenia i rysunku.

Dziób: średniej długości, mocny, z czołem tworzy rozwarty kąt, nie skierowany ku dołowi, barwa zależna od koloru upierzenia i rysunku.

Szyja: pełna u podstawy, w kierunku głowy zwężająca się, podgardle dobrze zaokrąglone.

Pierś: szeroka i dobrze zaokrąglona.

Pleczy: dosyć szerokie, opadające.

Skrzydła: przylegające, dobrze przykrywające plecy, lotki spoczywające na ogonie, nie sięgające końca ogona.

Ogon: średniej długości, z plecami tworzy jedną linię.

Nogi: krótkie, skoki nieupierzone lub z dobrze upierzonymi łapcami, mocno przykrywającymi palce, piórami skierowanymi na zewnątrz, z bogatymi piórami sępiami. Kolor pazurków u białolotych, białooogoniastych, białolotych białooogoniastych oraz srok bez znaczenia, u pozostałych zgodne z kolorem dzioba.

Upierzenie: szerokie pióra, dobrze przylegające do ciała.

Rodzaje kolorów

Jednobarwne (łapciaste i głodkonogie): niebieskie bez pasów, niebieskie z czarnymi pasami, niebieskie grochowe, niebieskie oszronione (szymle), niebieskopłowe z ciemnymi pasami, niebieskopłowe bez pasów, niebieskopłowe grochowe, jasnoszare z ciemnymi obramowanymi piórami, czerwonopłowe, czerwone grochowe, żółtopłowe, żółtopłowe grochowe, czarne, andaluzyjskie, czerwone, żółte, białe.

Tygrysie z różami (łapciaste i głodkonogie): czarne, czerwone i żółte.

Białolote, białooogoniaste, białolote białooogoniaste (łapciaste i głodkonogie): niebieskie z czarnymi pasami, niebieskie grochowe, niebieskie oszronione, niebieskopłowe z ciemnymi pasami, niebieskopłowe grochowe, czarne, czerwone, żółte.

Sroki (tylko głodkonogie): niebieskie, niebieskie grochowe, niebieskopłowe, niebieskopłowe grochowe, czarne, czerwone, żółte.

Krymki (tylko głodkonogie): niebieskie, niebieskopłowe, czarne, czerwone, żółte.

Kolory i rysunek

Niebieski w zwykłej tonacji barwy, z niebieską głową, szyją z połyskiem; niebieskie z czarnymi pasami lub z czarno grochowe; niebieskopłowe z ciemnymi pasami lub z ciemno grochowe. Niebieskie i płowe z czystymi tarczami na skrzydłach. Czerwonopłowe z winnoczerwoną głową, szyją, pasami i grochowatością, zamknięte lotki, ogon jasnopopielaty. Pasy wąskie, przechodzące przez całe skrzydła. Grochowe o możliwie równym rysunku. Jasnoszare z ciemno oblamowanymi piórami mają jasnoszary podstawowy kolor, głowa, górna część szyi nieco ciemniejsza. Pióra na skrzydłach, jak również lotki ciemno oblamowane. Nieco rdzawe nalot na szyi jest dopuszczalny. Niebieski oszronione z mniej lub więcej z białym nalotem na niebieskim upierzeniu (grizzly faktor), z ciemnymi pasami. Czarne, czerwone, żółte z w intensywniej tonacji. Kolor na szyi u czarnych zdecydowanie zielonkawo lśniący, u czerwonych i żółtych z połyskiem purpurowym. Andaluzyjskie posiadają czarno-niebieską głowę i szyję, pierś, brzuch i ogon nieco jaśniejsze. Każde pióro na jasnej tarczy czarno oblamowane, lotki z ciemnym nalotem. Nieco rdzawe dozwolone. U białych biel czysta.

Jednobarwne:

Czerwone, żółte, białe (dziób woskowy, brwi blade).

Żółtopłowe, żółtopłowe grochowe (dziób jasnorogowy, brwi blade).

Niebieskopłowe, niebieskopłowe grochowe (dziób ciemnorogowy, brwi jasnoszare).

Czerwonopłowe, czerwonopłowe grochowe (dziób ciemnorogowy, brwi jasnoszare).

Niebieski, jasnoszare ciemno oblamowane (dziób ciemny, brwi ciemne).

Czarne, andaluzyjskie (dziób czarny, brwi czarne).

Tygrysie z różami są jednobarwne z białymi różami na skrzydłach, równomiernie rozłożonymi w okolicach łokci, z białym trójkątem między ramionami (serce). Barwny pas oddziela różę od łokci i serca. Dziób i brwi jak u jednobarwnych.

Białolote mają od 7 do 10 białych lotek, przynajmniej 2 białe piórka w skrzydełku po każdej stronie. Dziób i brwi jak u jednobarwnych.

Białoogoniaste mają biały ogon z piórami pokrywowymi i klinem. Dziób i brwi jak u jednobarwnych.

Białolote białoogoniaste: jak u białolotych i białoogoniastych. Łapciaste białolote i białolote białoogoniaste mają kolorowe sępie pióra, łapcie białe. Dziób i brwi jak u jednobarwnych.

Sroki są z rysunkiem sroczym i z kolorową głową. Brwi blade, dziób barwy wosku u czarnych (pożądany), czerwonych i żółtych, u niebieskich ciemny, u niebiesko-płowych ciemnorożowy.

Krymki mają kolorowy ogon z piórami pokrywowymi i klinem, na głowie kolorową krymkę, której linia biegnie wokół głowy, od kącików dzioba, pod oczami aż do tyłu głowy. Pozostałe upierzenie jest białe. Brwi blade, dziób barwy woskowej pożądany.

Duże wady

Wąski i długi korpus, niezbyt szeroka pierś, zbyt opadające plecy, wysoka postawa, kanciasta głowa, brak rozwartego kąta między dziobem a czołem, żyła, końska szyja, nieczyste tęczówki, czerwone brwi, za długi lub za krótki, cienki dziób, dziób skierowany ku dołowi, nieczyste kolory dzioba, słabe upierzenie pleców, luźne pióra, nieczyste i niewyrównane kolory, niewłaściwe rysunki, u łapciastych za krótkie łapcie, braki w upierzeniu łapci i sępiech piór.

Dane do oceny

Wygląd ogólny – sylwetka i postawa – głowa – oczy i brwi – kolor i rysunek.

Obrączka numer 8 u gładkonogich, u łapciastych 11.

Bojowiec madagaskarski

(EE) N: Madagascar Kämpfer, F: Combattant de Madagascar, A: Madagascar game

Pochodzenie

Madagaskar i sąsiednie wyspy zachodniej części Oceanu Indyjskiego (wschodnie wybrzeże Afryki). Pokazywany po raz pierwszy w Europie w 1895 roku.

Charakterystyka ogólna

Potężny bojowiec, o stosunkowo wysokiej i stosunkowo mocno wyprostowanej postawie; zaokrąglonym tułowi; o dość długich nogach; gołej szyi z kępką piór z przodu; bardzo rozwiniętym podgardlu i nieregularnym potrójnym grzebieniu groszkowym.

Cechy rasowości koguta

Tułów: mocny, długi, szeroki, zaokrąglony, postawa stosunkowo wyprostowana, ale nie prawie pionowa.

Szyja: długa, mocna, lekko wygięta; nieopierzona, z wyjątkiem kępki piór znajdującej się na środku przedniej części szyi, okolice wola również jest pozbawione piór. Naga skóra jest intensywnie czerwona, gruba i pomarszczona (co z wiekiem staje się bardziej widoczne).

Grzbiet długi, szeroki, lekko zwężający się (ku tyłowi), zaokrąglony na bokach i opadający.

Ramiona: szerokie, dobrze zaokrąglone.

Skrzydła: długie, ściśle przylegające, noszone równoległe do linii grzbietu.

Ogon: średniej długości, lekko otwarty, noszony poziomo lub nieco opuszczony. Sierpówki stosunkowo słabo rozwinięte. Siodło dość szerokie, pióra stosunkowo krótkie.

Pierś: bardzo szeroka i dobrze zaokrąglona. Pokryta po bokach dwoma pasami stosunkowo krótkich piór z niewielką ilością puchu, dzięki czemu goła skóra na grzebieniu mostka jest dobrze widoczna.

Brzuch: słabo rozwinięty i dobrze podciągnięty (podkasany).

Głowa: średniej wielkości, wydłużona, łuki brwiowe dobrze rozwinięte. Pióra wierzchu głowy tworzą spiczasto zakończoną czapkę, która ledwo sięga szyi.

Policzki: jasnoczerwone, pod oczami pokryte małymi piórkami.

Grzebień: czerwony, groszkowy, trzyczęściowy, możliwie regularny i dość wysoki.

Dzwonki: słabo rozwinięte, najlepiej ledwo widoczne. Pomiędzy nimi znajduje się duże, nieopierzone, intensywnie czerwone podgardle, które z wiekiem staje się coraz bardziej widoczne.

Zausznice: czerwone. Trochę drobnych piór wokół zewnętrznego przewodu słuchowego.

Oczy: pomarańczowożółte, duże, bystre.

Dziób: mocny, średniej długości, żółty, z mniej lub bardziej ciemnym nalotem u ciemnych odmian barwnych.

Podudzia: nieco powyżej średniej długości, umięśnione, dobrze widoczne; trochę wyraźniejsze ukątowanie w stawie skokowym (pięta) – podudzia ustawione w stosunku do skoków pod kątem bardziej rozwartym.

Skoki: żółte, czarny nalot dopuszczalny u ciemnych odmian barwnych; długości nieco powyżej średniej, dość mocne, gładkie; ostrogi dobrze rozwinięte.

Palce: cztery, długie, mocne, dobrze rozstawione; mocne, ostre pazury.

Upierzenie: stosunkowo krótkie i ściśle przylegające, puch słabiej rozwinięty. Ciało pokryte piórami jedynie pasami, pomiędzy którymi widoczne są odsłonięte powierzchnie nagiej, czerwonej skóry, szczególnie na mostku i upierzonych częściach nóg.

Cechy rasowości kury

Cechy rasowości takie jak u koguta, z uwzględnieniem różnic między płciami.

Tolerowana ciemniejsza barwa skoków.

Poważne wady cech rasowości

Mały i wąski tułów; zbyt długi i kanciasty z odstającymi ramionami (typ shamo), uniesiony o wiele za wysoko; zbyt wyprostowana postawa; skrzydła krótkie i noszone na grzbiecie; ogon mocno opuszczony; grzebień orzeszkowy; bardzo rozwinięte dzwonki; brak kępki piór na przedzie szyi; dobrze rozwinięte upierzenie.

Odmiany barwne

- czarna (Schwarz)
- pszeniczna złocista (Gold-weizenfarbig)
- niebieska (Blau).

Nie ma większych wymagań co do barwy i wzoru.

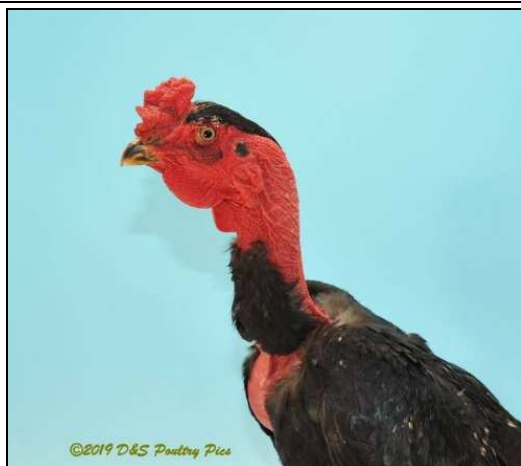
Pojedyncze pióra o innym kolorze nie są brane pod uwagę.

Masa ciała: kogut 3,5 do 4,5 kg, kura 2,5 do 3 kg

Minimalna masa jaja wylęgowego: 55g

Barwa skorupy jaja: biała do kremowej

Rozmiar obrączki: kogut 22, kura 20

Naakthals Vechter (Malgache)
Malgache Madagascar Game
Madagaskar Nackthals
Combattant de Madagascar

Emiel Henot

<https://docplayer.nl/126138417-Jaarljkse-vechthoendershow-annual-gamefowl-show-18-februari-2018-in-linter-belgium-text-photos-danny-camerlinck.html>

Opracowanie: Małgorzata Zduńczyk

Gęś czeska królewska

N: Tschechische Königsgänse, F: Oie royal Tcheque, A: Czech kingly Goose ; CZ – Husy české královské; SK – Husi české královské. (Grupa: A 2)

Pochodzenie

Czechy Wschodnie. Rasa gęsi wyhodowana na początku XXI wieku z gęsi czeskich czubatych, gęsi lokowanych/kędzierzawych i gęsi garbonosych (Husy české chocholaté, Husy Kadeřavé, Husy Labuté). Została uznana w 2019 roku. Jest mało wymagająca, wytrzymała, o żywym temperamencie.

Charakterystyka ogólna

Gęś o raczej mniejszej ramie ciała, białej barwie upierzenia, eleganckim wyglądzie. Wrażenie potęguje połączenie kilku cech – dłuższej, z wdziękiem noszonej szyi, garbu na dziobie, czubka na głowie i lokowanych piór. Garb na dziobie i optymalny stopień lokowania piór to cechy, które szczególnie u gęsi, kształtują się dopiero w drugim roku życia. Gęsi te mają znacznie bardziej wyrażony dymorfizm płciowy w porównaniu do większości ras.

Cechy rasowości gąsiora

Tułów: niezbyt długi, walcowaty, szerokość mniej więcej równa wysokości, dobrze zaokrąglony, nieco uniesiony. Oś tułowia tworzy z poziomem kąt około 20-30°.

Grzbiet: prawie prosty, opadający w stronę ogona.

Pierś: uniesiona, wyraźnie wypukła, pełna, gładka.

Brzuch: podkasany/podciągnięty, o długim łuku, dobrze zaokrąglony. Bez fałdy brzusznej; u starszych gąsiorów mniejsza, pojedyncza fałda brzuszna nie jest wadą.

Głowa: wydłużona, węższa, wyższa; linia czoła i wierzchu głowy prosta (górna linia głowy prosta), tył głowy płynnie przechodzi w szyję, policzki płaskie. Czubek: wydatny, ale niezbyt duży, całkowicie zamknięty, półkolisty, osadzony symetrycznie (względem osi głowy).

Dziób: średnio długi do dłuższego, stosunkowo wąski; w górnej części, u nasady przechodzi w zaokrąglony garb, który łączy się z linią czoła; u osobników w pełni dorosłych musi znajdować się co najmniej na poziomie przedłużenia linii czoła, przy czym zaletą jest wyniesienie powyżej tej linii; jego rozmiar zwiększa się wraz z wiekiem; ubarwienie dzioba i garbu ciemnopomarańczowe, paznokieć dziobowy różowawy.

Oczy: niebieskie; brzegi powiek (brwi) wąskie, lekko owalne; ciemnopomarańczowe.

Szyja: stosunkowo długa, delikatna, nieco esowato wygięta, upierzona przylegającymi piórkami.

Skrzydła: mocne, nie sięgające końca ogona, ściśle przylegające.

Ogon: krótszy, wyraźnie uniesiony w stosunku do linii grzbietu, lekko rozchylony.

Nogi: postawa co najmniej średnio wysoka.

Podudzia: stosunkowo mocne; czasami częściowo zakryte lokowanymi piórami.

Łapy: co najmniej średniej długości, w miarę mocne, przesunięte od środka tułowia nieco do tyłu; ciemnopomarańczowe, dopuszczalne również pomarańczowoczerwone.

Upierzenie: pióra na głowie, szyi, piersi, bokach i brzuchu – gładkie (o normalnej strukturze); pióra na pokrywach skrzydeł, a czasami na grzbiecie i podudziach częściowo lokowane, przy czym długość loków zwykle nie przekracza poziomu stawów skokowych (pięt). Pióra lokowane zbudowane są z mocnej dutki, która przechodzi w miękką, rozwidloną stosinę, której chorągiewki skręcają się spiralnie.

Cechy rasowości gęsi

Pod względem głównych cech rasowości jest podobna do gąsiora. Wyraźnie mniejsza, tułów noszony nieco niżej, szyja

niedługo krótsza, czubek zwykle mniejszy, a ogon mniej uniesiony. Mniejszy garb na dziobie, a lokowanie piór mniej wyraźne. Większa pojedyncza fałda brzuszna u starszych gęsi nie jest wadą.

Duże wady cech rasowości

Brak eleganckiego wyglądu, niewyraźny dymorfizm płciowy. Bardzo niska/głęboka postawa. Tułów długi, bardzo nisko noszony. Pierś płaska, nisko noszona, fałda piersiowa. Duża pojedyncza fałda brzuszna, podwójna fałda brzuszna. Głowa krótka, zaokrąglona linia czoła i ciemienia, u dorosłych osobników opadające czoło, policzki bardziej zaznaczone. Czubek bardzo mały lub zbyt duży, rzadki, niezamknięty, brak czubka. Dziób krótki; niewielki guz u w pełni dorosłych osobników (szczególnie gąsiorów). Szyja krótka, prosta, mocna, bogato upierzona, z rowkowana strukturą piór; sakiewka (fałda skóry podgardla). Skrzydła długie, skrzyżowane, zdeformowane lotki. Ogon noszony niżej niż poziomo; brakujące lub zdeformowane sterówki. Łapy krótkie, przesunięte do środka ciała. Słabe lub wręcz przeciwnie, zbyt obfite lokowanie piór, brak lokowania.

Ubarwienie

Białe.

Gąsior: jednolita, czysto biała barwa.

Gęś: barwa zgodna z gąsiorem.

Duże wady w ubarwieniu: szare pióra.

Masa ciała w kg: gąsior 5,0 – 6,0, gęś 4,0 – 5,0

do roku: gąsior 5,0 – 5,7 (min. 4,5 maks. 6,5) gęś 3,8 – 4,5 (min. 3,3 maks. 5,3)

ponad rok: gąsior 5,5 – 6,7 (min. 5,0 maks. 7,2) gęś 4,2 – 5,4 (min. 3,7 maks. 5,9)

Nieśność: 25 lub więcej jaj w jednym lub dwóch cyklach nieśności.

U większości gęsi zachowany jest instynkt wysiadywania jaj i wodzenia gąsiąt.

Minimalna masa jaja wylęgowego: 130 g

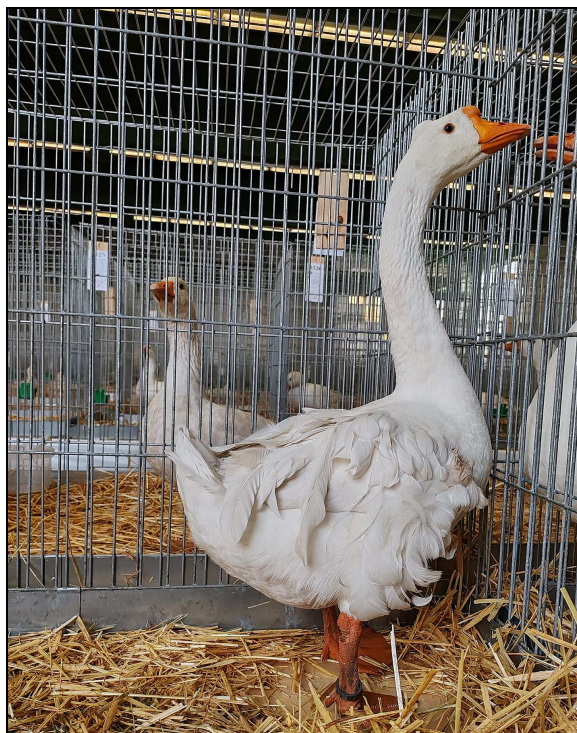
Barwa skorupy jaja: biała

Rozmiar obrączki dla obu płci: 24

Opracowanie Małgorzata Zduńczyk

Na podstawie:

<http://klubceskychhus.cz/standard-husy-ceske-kralovske-h-ck/>
oraz „Zbiór poprawek i zmian nr 1/2021 do (czeskiego) Wzornika ras drobiu” („Vzorník plemen drůbeže - soubor dodatků a změn č. 1/2021”) str. 45-47 gęś czeska królewska (h ČR)

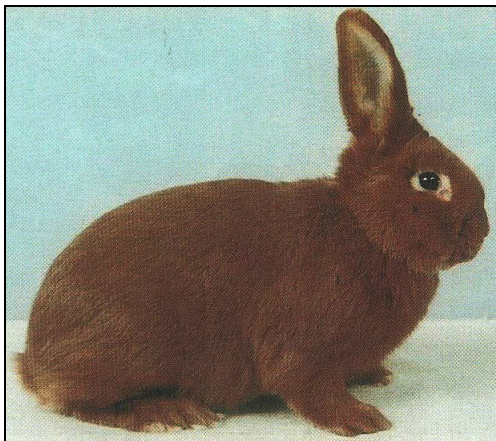

31. Burgundzki czerwony – typ francuski (Bcz)

EE: Original rötlicher Burgunder (F)

Grupa: rasy średnie

Genotyp: AbCDGy/AbCDGy

Dane do oceny	Punkty
1. Typ i budowa ciała	20
2. Waga	10
3. Okrywa włosowa	20
4. Głowa i uszy	15
5. Barwa okrywy i wyrównanie	15
6. Barwa podszycia	5
7. Stan opieki	100
Razem	

1. Typ, kształt i budowa ciała

Tułów krępy, masywny i dobrze zaokrąglony, jednakowo szeroki z przodu i z tyłu; klatka piersiowa dobrze rozwinięta. Szyja jest krótka, z mocnym karkiem. Kończyny przednie są mocne i średniej długości. W przypadku samic dopuszczalne jest małe, dobrze ukształtowane podgardle.

Małe wady: zobacz „Ogólne”. Nieznaczne odchylenia od typu; nieco widoczna szyja.

Duże wady: zobacz „Ogólne”. Wyraźne duże odchylenie od typu; widoczna szyja.

2. Waga

Skala oceny wagi:

Kg	od 3,50 do 3,75	ponad 3,75 do 4,00	ponad 4,00 do 5,00
Punkty	8	9	10

Normalna waga powyżej 4,00 kg, minimalna 3,50 kg, maksymalna 5,00 kg.

3. Okrywa włosowa

Okrywa włosowa jest średniej długości, gęsta i dobrze widoczne są włosy ościste; uszy dobrze owłosione.

Małe i duże wady: zobacz „Ogólne”

4. Głowa i uszy

Głowa jest mocna, z szerokim czołem i kufą; uszy mocne, stojące, nieco dłuższe od uszu innych ras średnich, od 11,5 cm do 12,5 cm.

Małe wady: zobacz „Ogólne”; uszy nieco krótsze lub dłuższe.

Duże wady: zobacz „Ogólne”; uszy mniejsze niż 11,0 lub dłuższe niż 12,0 cm.

5. Barwa okrywy i wyrównanie

Kolor okrywy jest jednolicie zdecydowanie czerwony. Rozciąga się równomiernie po całym ciele. Kolor obrzeży oczu i szczęki, pokrywy brzucha i spód ogona jest nieco jaśniejszy. Plamy na kończynach są żółtoczerwone; oczy brązowe, pazurki w kolorze rogowym.

Małe wady: zobacz „Ogólne”; nieznacznie wyblakły kolor lub lekko przeplatany bielą lub czernią.

Duże wady: zobacz „Ogólne”; mocno niewyrównany kolor, mocno przeplatane białymi lub czarnymi włosami; zdecydowanie inny kolor brzucha; czyste białe pasy na kończynach; pazurki pozbawione pigmentu.

6. Barwa podszycia

Barwa podszycia jest nieco jaśniejsza niż okrywy; powinna być czysta i zdecydowana, im bardziej jest zdecydowana, tym lepsza.

Małe wady: zobacz „Ogólne”

Duże wady: zobacz „Ogólne”; barwa podszycia mocno nieczysta lub całkowicie „wyprana” (jasna).

7. Opieka i zdrowie

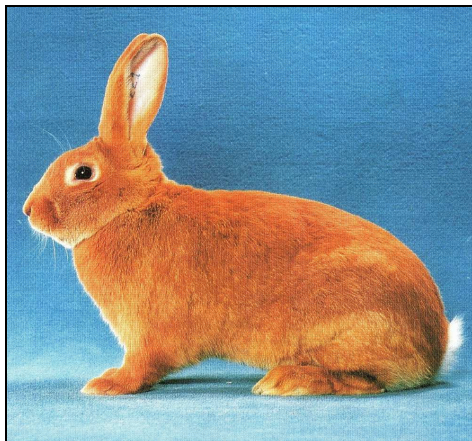
Zobacz „Ogólne”

32. Burgundzki – typ szwajcarski (Bu)

EE: Burgunder (CH)

Grupa: rasy średnie

Genotyp:

Dane do oceny

Dane do oceny	Punkty
1. Typ i budowa ciała	20
2. Waga	10
3. Okrywa włosowa	20
4. Głowa i uszy	15
5. Barwa okrywy i wyrównanie	15
6. Barwa podszycia	5
7. Stan opieki	100
Razem	

1. Budowa i typ

Tułów stosunkowo krępy, nieco wydłużony, równomiernie szeroki w przedniej i tylnej części ciała. Pierś jest dobrze wypełniona. Szyja krótka i mocno sadzona na korpusie. Kończyny są dość silne, średniej długości. Linia grzbietu biegnie łagodnym łukiem, zad zaś łagodnie zaokrąglony. U starszych samic dopuszcza się małe pojedyncze dobrze uformowane podgardle.

Małe i duże wady: zobacz „Ogólne“

2. Waga

Skala oceny wagi:

Kg	3,50 do 3,75	ponad 3,75 do 4,00	ponad 4,00 do 5,00
Punkty	8	9	10

Normalna waga ponad 4,00 kg, minimalna 3,50 kg, maksymalna do 5,00 kg.

3. Okrywa włosowa

Okrywa włosowa jest gęsta, z mocnymi włosami ościstymi. Włosy okrywy są średniej długości (około 3 cm), a uszy dobrze owłosione.

Małe i duże wady: zobacz „Ogólne“

4. Głowa i uszy

Głowa mocna, jednakowej szerokości kufa i czoło; dobrze i mocno osadzona na korpusie. Uszy mocne, zdecydowanie stojące, o długości harmonizującej z długością korpusu. W porównaniu z uszami innych ras średnich nieco dłuższe. Długość uszu waha się pomiędzy 11,5 a 12,5 cm.

Małe wady: zobacz „Ogólne“ oraz nieznacznie krótsze lub dłuższe uszy.

Duże wady: zobacz „Ogólne“ oraz długość uszu poniżej 11 cm lub powyżej 13 cm.

5. Barwa i jednolitość okrywy

Barwa okrywy jednolicie żółtoczerwona, w ciepłej tonacji. Rozciąga się na całym korpusie. Okolice nosa, oczu, obramowania szczęk, są od koloru od jasnego do kremowego. Kolor podbrzusza jest kremowy, a spodnia część ogona biała. Oczy są brązowe, pazurki w kolorze ciemnorogowym.

Małe wady: nieco wyblakły kolor oraz nieco włosów białych i czarnych. Na wierzchnim kolorze wyraźne cętkowanie lub jakby zmrożony, mała ilość białych włosów. Obramowanie uszu brązowe; nieznaczne różnice w kolorze głowy, uszu, klatki piersiowej, aniżeli przewidzianym we wzorcu.

Duże wady: wierzchni kolor zbyt jasny, wyblakły lub zbyt ciemny, niemal brązowy. Kolor wierzchni przeplatany białymi włosami, lub widoczne białe plamki. Za jasna pierś i kończyny. Czysto biały kolor brzucha. Czysto białe pasy na kończynach. Kolor oczu inny niż wymagany, dwa różne kolory pazurków lub pazurki bez pigmentu.

6. Barwa podszycia

Barwa włosów podszycia jest nieznacznie jaśniejsza od barwy okrywy włosowej. Powinna być czysta i zdecydowana (wyraźna). Przy skórze (około 6 mm) nieco biaława. Kolor pośredni tylko nieco zaznaczony.

Małe wady: nieco brunatny nalot pod warstwą wierzchnią; pojedyncze białe włosy w podszyciu.

Duże wady: podszycie nieczyste lub kolor całkowicie niezgodny z wymogiem wzorca; wyraźny kolor pośredni.

7. Opieka i zdrowie

Zobacz „Ogólne“

Filatelistyka

Poczta Argentyny wprowadziła w 1987 roku do obiegu pocztowego dwa bloczki znaczków pocztowych, przedstawiających ryby akwariowe. Niektóre nazwy nie mają odpowiednika w języku polskim.

Bloczek 1. – od lewej.

Płaskobok argentyński, zwinnik ogonopreży, tetra dwupunktowa, żałobniczka, wilczak (tygrysia ryba), żwawik czerwieniak, pielęgniczka Agassiza, czerwona pirrhulina.

Bloczek 2. – od lewej.

Metynnus plamisty (srebrny dolar), cynolebia czarnopłetwa, poziomik plamisty, tetra federalna, kirysek spiżowy, topornik olbrzymi, cynolebias – brak polskiej nazwy, pielęgnica kameleonowa (chanchito).

Poczta Paragwaju (śródlądowe państwo w Ameryce Południowej, język urzędowy – hiszpański, waluta – guarani) wprowadziła w 1975 roku do obiegu pocztowego serię znaczków pocztowych przedstawiających zwierzęta gospodarskie, domowe: konia, bydło mięsne, świnie, osła, krowę mleczną, indora i kury.

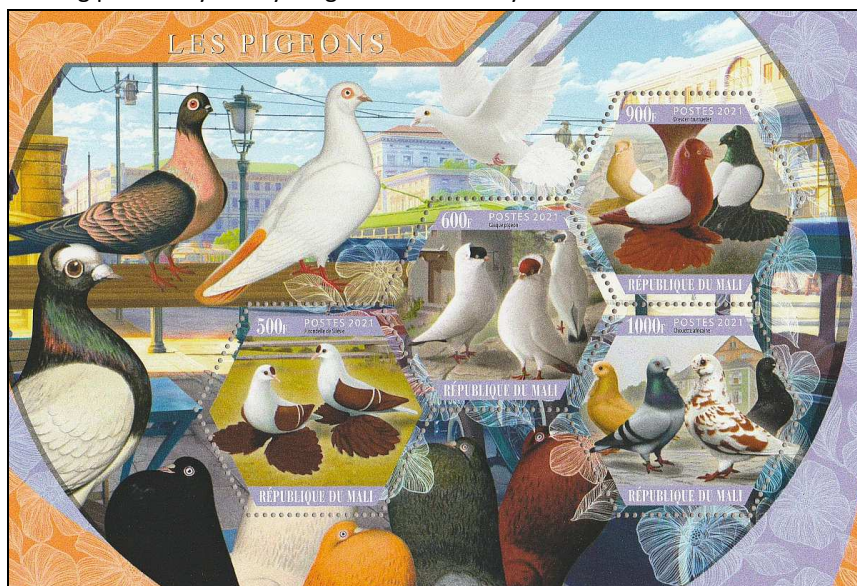

Pocztą Związku Komorów (od 1975 roku niepodległe państwo od Francji, tworzące archipelag wysp wulkanicznych w Kanale Mozambickim na Oceanie Indyjskim. Trzy duże wyspy: Wielki Komor, Anjouan i Moheli tworzą jedno z najmniejszych państw afrykańskich, których najważniejszym towarem exportowym jest wanilia i goździki. Religią dominującą jest islam, a języki urzędowe to: arabski, francuski i komoryjski) wprowadziła w 2009 roku do obiegu pocztowego sześć bloczków znaczków przedstawiających dziką przyrodę Związku Komorów – ptaki z rodziny gołębiowatych. Na bloczku z pięcioma znaczkami – od lewej jest: gołąb skalny, turkawka zwyczajna, niżej od lewej: treron malgaski, synogarlica popielata i koralczyk srebrnogłowy. Na pozostałych znaczkach są te same ptaki.

Poczta Republiki Mali (śródlądowe państwo w Afryce Zachodniej, siódme co do wielkości w Afryce, największy po RPA i Ghanie producent złota w Afryce, język urzędowy francuski, waluta frank CFA (środkowoafrykański), wprowadziła w roku 2021 do obiegu pocztowego dwa bloczki znaczków przedstawiające gołębie rasowe. Nazwy ras gołębi na znaczkach są w większości błędnie napisane. Nazwy ras gołębi na znaczkach wg nominałów:

500 F – saksońska czajka, 600 F – krymka angielska, 900 F – turkoty drezdeńskie, 1000 F – mewki afrykańskie, 3000 F – czeska czajka łapciasta i gładkonoga. Inne gołębie bez nazw to: karier, saksoński z księżycem, mewka staroorientalna, na drugim bloczku w dole – garłacz o różnym ubarwieniu, na lewo gołąb w połowie, z białą tarczą i krymką na głowie – nieznany, wyżej – swift egipski i biały z żółtym ogonem – nieznany.

Prezentowane walory filatelistyczne pochodzą ze zbiorów pana Janusza Marchelskiego.
Opracowanie: Zdzisław Jakubanis

* * *

Na stronie Okręgowego Związku Hodowców Drobnego Inwentarza w Bielsku-Białej zostały umieszczone wzorce gęsi.

W najbliższym czasie zostaną umieszczone wzorce kaczek.